

I N T E R J Ú

„Nemzetközi összefogással az emberkereskedelem ellen”

**Interjú Dr. Hegyaljai Mátyással, az emberkereskedelem
elleni nemzeti koordinátorral, a Belügyminisztérium
európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkárával**

„International Cooperation Against Trafficking in Human Beings”

**Interview with Dr. Mátyás Hegyaljai, National Coordinator against
Trafficking in Human Beings, Deputy State Secretary of the Ministry
of the Interior for the European Union and International Affairs of the
Interior, National Anti-Trafficking Coordinator**

Dános Valér

Prof. Dr. PhD/CSc, főszerkesztő, egyetemi
magántanár, ny. rendőr vezérőrnagy,
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
valer.danos@bm.gov.hu

Szabó Csaba

Dr. PhD, felelős szerkesztő, rendőr alezredes,
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
csaba.szabo3@bm.gov.hu

Fotó: Tési Áron.

Absztrakt

Hazánk emberkereskedelem elleni nemzeti koordinátorával, Dr. Hegyaljai Mátyással, a Belügyminisztérium európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkárával arról beszélgettünk, hogy milyen követelményeknek kell megfelelnie ebben a pozícióban, és milyen kihívásokkal találkozik munkája során. Az emberkereskedelem elleni fellépés csak komplex módon közelíthető meg, amelynek elengedhetetlen része az érintett tárcák, a hatóságok és a civil szereplők közötti szoros együttműködés. Ennek érdekében a Belügyminisztérium két olyan egyeztető fórumot is működtet, ahol aktív párbeszéd keretében ismerteti meg a hazai elvárásokat és a nemzetközi ajánlásokat. Az elmúlt évek szoros szakmai együttműködésének, az irányító és a végrehajtó állomány kapacitásbővítésének, a kormányzati figyelem erősödésének köszönhetően hazánk megítélése nemzetközi téren sokkal pozitívabb, amit az országról készített jelentések is elismernek már. 2020 óta ismét van Magyarországnak emberkereskedelem elleni nemzeti stratégiája, amely most már jelentős pénzügyi forrásokat is rendel az elfogadott intézkedések végrehajtására. Az elhúzódó járványügyi helyzet ugyan megnehezítette az emberkereskedelem elleni küzdelemben dolgozók mindennapi tevékenységét, a nyomozati tevékenység ennek ellenére nem állt meg, és az áldozatok is el tudták érni a szükséges szolgáltatásokat. Az új helyzethez alkalmazkodni kellett, ezért a szemléletformáló és egyéb szakmai képzések online formában kerültek megtartásra. A várt és nem várt kihívásokkal azonban továbbra is szembe kell nézni, és a lehető legjobban fel is kell készülni azok kezelésére. A 2023-ig tartó stratégia következő két évre szóló intézkedéseinek előkészítése megtörtént, így a feladatok végrehajtását az érintett tárcákkal, állami szervekkel együttműködve ütemezetten kell megvalósítani. Azért, hogy a társadalmi tudatosság növelése is hatékony legyen, a média hatékony felhasználásával folyamatosan napirenden kell tartani azokat a témákat, amelyek a jelenség visszaszorítása érdekében szükségesek.

Hegyaljai Mátyás eddigi szakmai életútjának fontosabb állomásai nagymértékben hozzájárultak az emberkereskedelem elleni küzdelem érdekében kifejtett hazai és nemzetközi munka eredményességéhez. Az Interpolnál öt évig szakértőként dolgozott, később az Interpol Nemzeti Iroda Vezetője lett. Az Interpol Európai Bizottság tagja volt négy évig, majd az első évben a szervezet elnökévé választották. Az Interpol Végrehajtó Bizottságának 13 tagja közé is beválasztották. 2002–2006 között az Europol Nemzeti Iroda vezetője volt, amely időszak alatt került kialakításra Magyarországon a nemzeti iroda. Államtitkár úr személyesen részt vett az összes Europol szerződés kialakításában, amelynek legfőbb eredménye az Europol Határozat, az Europol Rendelet megalkotása volt. Korábban az Europol Igazgatótanács alternatív tagja, négy éve rendes tagja.

A SELEC Tanácsának magyar tagja. Több mint 30 publikációja jelent meg különböző folyóiratban, könyvben, s oktatási, tudományos tevékenységet folytat különböző oktatási intézményekben. Az Európai Tükör folyóirat szerkesztőbizottságának tagja. A Brüsszeli Állandó Képviselőten hat évet dolgozott diplomataként, vezette a bel- és igazságügyi csoportot. Több külföldi felsőoktatási intézményben vett részt posztgraduális képzésen.

Kulcsszavak: interjú, emberkereskedelem, nemzeti koordinátor, Belügyminisztérium

Abstract

We interviewed Hungary's National Anti-Trafficking Coordinator, Dr. Mátyás Hegyaljai, Deputy State Secretary for EU and International Affairs of the Ministry of Interior, about the requirements he has to meet in his role and the challenges he faces during his work. The fight against trafficking in human beings requires a complex approach, in which the close cooperation between relevant ministries, authorities and civil society actors is essential. To this end, the Ministry of Interior operates two consultation forums, where it presents domestic expectations and international recommendations in the framework of an active dialogue with the stakeholders. Owing to the close professional cooperation of recent years, the expansion of the capacity of the management and executive staff, as well as the growing attention of the government the perception of Hungary is much more positive in the international arena, acknowledged by the recent country reports as well. Since 2020, Hungary has a new national anti-trafficking strategy, which also allocates now significant financial resources for the implementation of the adopted measures. Although the prolonged pandemic has made the day-to-day work of those working in the fight against human trafficking more difficult, the investigations have continued and the victims have been able to access the services they need. Of course, the new situation required adaptation, so attitude-forming and other professional trainings were held online. However, we still need to face the expected and unexpected challenges and prepare to address them as much as possible. The measures for the next two years of the strategy until 2023 have been prepared and will be implemented on a scheduled basis in co-operation with the relevant ministries and state bodies. In order for public awareness-raising to be effective, we must keep on the agenda the issues through the media that are needed to reduce the phenomenon.

The most important stages of Mátyás Hegyaljai's professional career so far have greatly contributed to the success of his domestic and international work in

the fight against human trafficking. He worked for Interpol as an expert for five years and later became Head of the Interpol National Agency. He was a member of the Interpol European Commission for four years and was elected president of the organization in the first year. He was also elected to the 13 members of the Interpol Executive Committee. Between 2002 and 2006, he was Head of the Europol National Office, during which time the National Office was established in Hungary. The Secretary of State was personally involved in the drafting of all Europol treaties, the main result of which was the drafting of the Europol Decision and the Europol Regulation. Former member of the Management Board of Europol, full member for four years. Hungarian member of the SELEC Council. He has issued more than 30 publications in various journals and books, and carries out educational and scientific activities in various educational institutions. Member of the Editorial Board of the "Európai Tükör" journal (European Mirror Journal). He worked for the Permanent Representation in Brussels for six years as a diplomat, leading the Justice and Home Affairs group. He has attended postgraduate training at several foreign higher education institutions.

Keywords: interview, trafficking in human beings, national coordinator, Ministry of Interior

Ön 2016 óta dolgozik a Belügyminisztériumban helyettes államtitkárként és emberkereskedelem elleni nemzeti koordinátorként. Szakmai múltjából milyen területeket emelne ki, amelyek segítik ennek a feladatnak az ellátását?

Már rendőri karrierem kezdetén felfigyeltem arra, hogy egy nyomozás során nemcsak az elkövetőkre kell koncentrálni, hanem kiemelt figyelmet kell szentelni a bűncselekmények áldozataira is. Ez különösen akkor kap nagy jelentőséget, amikor olyan bűncselekményről van szó, amikor az egyes áldozatok hátrányos helyzetével él vissza valaki. Ez minden jóérezésű embert taszít. Már 30 éve, hogy a nemzetközi bűnözés felé fordult az érdeklődésem, így a tanulmányaimnak és a szerencsének köszönhetően éveket töltöttem az Interpol Magyar Nemzeti Irodánál, lehetőséget kaptam arra, hogy az EU csatlakozásunk küszöbén létrehozam az Europol Nemzeti Irodát, amelynek a vezetője lettem, dolgozhattam éveket külföldön is, majd megszámíthatatlan konferencián és nemzetközi képzésen vettem részt, amelyek egy jó része az emberkereskedelemmel is foglalkozott. Ezen évek során megtapasztaltam, hogy a jelenség települési, megyei, országos, európai és egyben világméretű probléma, amelyre mind a mai napig nem sikerült megoldást találni, csak kezelni lehet vagy enyhíteni az érintettek

fájdalmát. Túl sok még mindig az olyan ember, aki valaki más hátrányos helyzetét erőszakkal vagy megfélemlítéssel kihasználja, akár úgy is, hogy az érintett még csak tudatában sincs annak, hogy áldozattá vált. Bár az elmúlt évtizedekben javult a helyzet, a társadalom érzékenyebbé vált, egyre több szervezet profilja az emberkereskedelem elleni küzdelem, szigorodtak a jogszabályok, azonban a bűnözők számára még mindig túl nagy a profit lehetősége a vállalható kockázat mellett. Nemzetközi szinten a javulás Európában kézzelfogható, azonban a világ fejletlenebb részén még mindig nagyon rossz a helyzet, hiszen van, ahol a gyengébbek kihasználása a társadalmi elfogadottság vagy akár a kultúra része, emellett a konfliktuszónákban az ilyen jellegű bűnözés újratermelődik, az áldozatok pedig elkerülnek Európába is, így ilyen szemmel is látom azokat a veszélyeket, amelyekre a megoldás csak nemzetközi összefogással elképzelhető. A feladatot korábban betöltő emberkereskedelem elleni koordinátort személyesen is ismertem, így egyáltalán nem voltak váratlanok azok a kihívások, amelyekkel az elmúlt hat év folytán szembesülnöm kellett. A munkámban segítségemre szolgál az is, hogy régóta rendszeresen találkozom mind nemzeti, mind nemzetközi szinten azokkal a szereplőkkel, akik ezen a területen dolgoznak, legyenek azok kormányzati vagy civil szervezetek. Úgy gondolom, hogy a szakmai ismeretek mellett fontos az is, hogy a koordinátor emocionálisan is azonosulni tudjon a feladattal és az emberkereskedelem elleni küzdelmet folytató szereplőkkel.

Hazánkban 2008 óta létezik a nemzeti koordinátor intézménye. Mi vezetett ennek az intézménynek a létrehozásához, és az Ön megítélése szerint hogyan változott, változott-e ez a funkció az évek alatt?

A nemzeti koordinátor pozícióját Magyarország első, 2008–2012 közötti időszakra vonatkozó emberkereskedelem elleni nemzeti stratégiája hozta létre. A kormányhatározatban foglalt feladatok nem változtak, ugyanakkor az elmúlt közel másfél évtizedben sokat változott a világ, és ezzel az emberkereskedelem jelensége is. Úgy látom, hogy az emberkereskedelemre az utóbbi években egyre nagyobb hazai és nemzetközi figyelem összpontosul, és ezzel együtt természetesen sokasodnak az elvárások is. Emiatt is volt szükség arra, hogy 2018-ban a korábbi Horizontális Ügyek Osztálya Emberkereskedelem Elleni és Horizontális Ügyek Osztályává fejlődjön, ami egyrészt kifejezi a határozott elköteleződésünket a jelenséggel szembeni fellépés mellett, másrészt pedig jól tükrözi az emberkereskedelem elleni küzdelemmel kapcsolatos feladataink növekvő mennyiségét.

A szakmában dolgozók biztos alaposan ismerik a területet, de felvázolná, hogy milyen nemzeti vagy nemzetközi elvárásokkal és ajánlásokkal szembesül munkája során?

A Belügyminisztériumban két egyeztető fórumot is működtetünk annak érdekében, hogy lehetőséget biztosítsunk az eszmecserére az emberkereskedelem elleni küzdelemben érintett állami és civil szervezetekkel. Ezek tagjai mind hivatalos, mind pedig informális csatornákon hangot adhatnak az elképzeléseiknek és elvárásaiknak. Pozitív visszajelzés számunkra, hogy ezzel a lehetőséggel élnek is.

Kétoldalú kapcsolatainkból, illetve nemzetközi szervezetekben való tagságunkból eredően több irányba is van jelentéstételi kötelezettségünk. Ezek közül a legismertebbek talán az Európa Tanács Emberkereskedelem elleni szakértői csoportjának (GRETA) négyévente esedékes értékelő jelentése, és az Egyesült Államok Külügyminisztériuma által évente kiadott emberkereskedelem elleni jelentés (TIP jelentés). Azért ezt a kettőt érdemes kiemelni, mert ezek a jelentések nemcsak ajánlásokat fogalmaznak meg a kormányzatok számára, hanem ezek végrehajtását számon is kéri. Többnyire olyan ajánlások kerülnek megfogalmazásra, mint a proaktívabb áldozatazonosítás, az áldozatsegítő szolgáltatások fejlesztése, a képzések és figyelemfelhívás, valamint a hatékonyabb büntetőeljárások és szigorúbb büntetések kiszabása. A megfogalmazott ajánlások sok esetben mutatnak átfedést egymással, hiszen a cél ugyanaz: hatékony megelőzési programokat kell kidolgozni, határozottan fel kell lépni az emberkereskedők ellen, és valódi szolgáltatásokat kell nyújtani az áldozatoknak. Tekintettel arra, hogy az előző stratégia 2016-ban lejárt, már égető szükség volt egy új emberkereskedelem elleni nemzeti stratégia elfogadására, amelyet végül 2020-ban fogadott el a kormány.

Mekkora hatása van az ilyen ajánlásoknak? Van példa arra, hogy ezek beépülnek a magyar szakpolitikai döntésekbe?

A munkánk során igyekszünk a lehető legjobban figyelembe venni az egyes visszajelzéseket, érkezzenek azok belföldről vagy külföldről. Nem titok, hogy koordináló intézményként nagyban támaszkodunk a partnereink munkájára és észrevételeire a szakpolitika alakításában. Sok esetben olyan területen fogalmaznak meg ajánlásokat számunkra, ahol mi is világosan látjuk, hogy van tér a fejlődésre, így nem meglepő, hogy az ajánlásokban javasolt intézkedések előbb-utóbb megjelennek a kormányzati döntésekben is. A hatályos emberkereskedelem elleni stratégia összeállításakor külön figyelmet fordítottunk arra, hogy az egyes pontok mennyiben feleltethetők meg a nemzetközi jelentésekben

megfogalmazottaknak. Az új stratégiánk a hazai felmerülő igények mellett tartalmazza a nemzetközi ajánlásokra reagáló intézkedéseket is. Ezek közül több sikerrel meg is valósult már, mint a 2020. évi V. törvénnyel elfogadott jogszabály-módosítások, de ide lehet sorolni még a képzési tevékenységek fokozását, illetve az áldozatoknak nyújtott szolgáltatások fejlesztését is.

Munkája során milyen tapasztalatokat szerzett az emberkereskedelemmel kapcsolatos társadalmi tudatosságról? Mit tettek a figyelemfelhívás érdekében?

Úgy látom, hogy az emberkereskedelemmel kapcsolatban sokak fejében él valamilyen kép, azonban ezt sokszor a filmekben látottak alakítják, így a jelenséget sokkal drámaibbnak, akciódúsabbnak képzelik el, mint ahogyan az a valóságban általában előfordul.

Ezt igazolta az is, hogy a Sziget Fesztiválon, ahol a Belügyminisztérium több éve jelen van, az emberkereskedelem elleni sátorba betérők is főleg a prostitúciót és a kényszermunka szélsőséges formáit azonosították emberkereskedelemként. A sátorban dolgozó szakértők elmondása alapján többen megrendülten távoztak a beszélgetések után, amikor azzal szembesültek, hogy a kizsákmányolás milyen sokféle formában jelenhet meg, és hogy az esetleg látóterünkbe kerülő áldozatokról sokszor elsöre fel sem tűnik, hogy kényszer hatására cselekednek. Ezért is tartom rendkívül fontosnak, hogy az Országos Rendőr-főkapitányság, illetve a megyei rendőrkapitányságok évek óta prevenciós és figyelemfelhívó tevékenységeket végeznek országszerte. Az ilyen, iskolákban vagy gyermekvédelmi intézményekben tartott foglalkozások hozzájárulnak ahhoz, hogy a veszélyeztetett csoportokba tartozó gyerekek időben, lehetőleg már előre felismerjék a kizsákmányolás jeleit, és ne menjenek bele kockázatos helyzetekbe. Jelentős eredmény, hogy a Belső Biztonsági Alap támogatásával a Nemzetközi Migrációs Szervezet 2018-ban „*Ne hagyd!*” címmel elindította Magyarország első, emberkereskedelemmel kapcsolatos országos figyelemfelhívó kampányát, amelynek célja a jelenség érzékeny bemutatása volt. Ezen felül a rendőrséggel együttműködve tanórai előadásokat, prevenciós foglalkozásokat tartottak, amelyek kifejezetten a szexuális és a munkacélú kizsákmányolás jelenségeire fókuszáltak. A rendkívül sikeres projektet 2020-tól „*Ne hagyd, ne tedd!*” címmel folytatja a Nemzetközi Migrációs Szervezet, ugyancsak a Belső Biztonsági Alap támogatásával. A kampány átfogó célja, hogy felhívja a magyar lakosság figyelmét az emberkereskedelem jelenségére és veszélyeire, és csökkentse az áldozattá válás kockázatát. Emellett a keresleti oldalon a tudatosság növelésével mérsékelik az emberkereskedelemhez kötődő szolgáltatások iránti igényt.

Hogy látja, a COVID–19 járvány milyen hatással volt az emberkereskedelem elleni küzdelemre? Milyen változásokat hozott, és milyen kihívásokkal szembesültek a szakterülettel foglalkozók?

Az alárendelt szervek és a társtárcák visszajelzései alapján az emberkereskedelmet sem kerülték el a koronavírus-járvány hatásai. A szervezési tevékenységek, így a hirdetés és a toborzás elsődlegesen az online térbe tevődtek át, de az áldozatsegítő szolgálat is beszámolt arról, hogy nőtt a kapcsolati erőszakkal és kiberbűnözéssel kapcsolatos bűncselekmények száma. Ugyan az azonosításban, áldozatvédelemben és a büntetőeljárásokban érintett szervezetek gyorsan tudtak alkalmazkodni a megváltozott helyzethez, ez külön erőfeszítéseket követelt meg tőlük. A Belügyminisztériumban nagyra értékeljük, hogy ennek ellenére a munkájukban nem volt tapasztalható kihagyás, a szolgáltatások elérhetőek maradtak, a rendőri munka folyt tovább.

A személyes találkozókat csökkenése viszont komoly akadályt jelentett a képzési tevékenység szempontjából, és különösen igaz volt ez a Belügyminisztérium, az Országos Rendőr-főkapitányság, a Legfőbb Ügyészség, valamint az Országos Kriminológiai Intézet közös szervezésében megvalósuló szemléletformáló képzéssorozatra. Ennek lényegét az adja, hogy a megyékből meghívott nyomozók, ügyészek és bírák közös, kiscsoportos esetfeldolgozásokon vesznek részt, és az ilyenkor kialakuló diskurzusok rendkívüli hozzáadott értéket képviselnek. Némi átszervezés után azonban – más szervezetekhez hasonlóan – mi is megtaláltuk a módját annak, hogy a szemléletformáló képzés szellemiségét átültessük az online térre, és 2021 júniusára két, a járványügyi helyzet enyhülésekor tartott személyes képzés mellett az ország mind a 19 megyéjét és a fővárost is sikerült lefedni a sorozattal.

Hogyan tudná értékelni a koordinátorként eltöltött több mint hat évet? Melyek a legfontosabb eredmények, amit ez idő alatt sikerült elérnie?

Úgy gondolom, hogy az elmúlt hat évben folyamatosan sikerült előremutató eredményeket elérni, de különösen igaz ez az elmúlt két-három évre, miután megkezdtük a jelenleg is hatályos nemzeti stratégia megalkotását és végrehajtását. Rendkívül fontosnak tartom, hogy eredményes párbeszédet tartunk fent az emberkereskedelem elleni küzdelemben érintett partnereinkkel, mert ez az együttműködés biztosítja az alapot a munkánkhoz.

A folyamatos tájékoztatás és a társadalom érzékenyítése érdekében mind angol, mind magyar nyelven frissítjük az emberkereskedelem kormányzati honlapját, és rendszeres időközönként Hírlevelet is kiadunk. Nehéz kiragadni

egy-egy intézkedést az eredményeink közül, de rendkívül pozitív fogadtatásban részesült például a 2020–2023 közötti nemzeti stratégia elfogadása, illetve annak 2020–2021-es intézkedési terve, különösen azért, mert jelentős összegeket rendelt az egyes tevékenységek végrehajtásához. Bízunk benne, hogy a jelenleg egyeztetés alatt álló 2022–2023-as intézkedési terv esetében is sikerül majd a megfelelő forrásokat biztosítani.

Nagyon jó nemzetközi visszhangja volt a 2020-ban elfogadott jogszabályváltozásoknak, amelyek eredményeként módosult az emberkereskedelem büntető törvényi tényállása, illetve létrejött az úgynevezett általános védelmi intézkedés, amelynek keretében a rendőrség a látókörébe került kiskorú prostituáltat – a gyámhatóság egyidejű értesítése mellett – a kijelölt speciális gyermekotthonok egyikébe szállítja. Az eredményeinket igazolja az is, hogy a jelenséget folyamatos górcső alatt tartó és hazánkkal szemben igen kritikus Egyesült Államok TIP jelentése 2020-ban egy kategóriával előresorolta Magyarországot, illetve elismerően nyilatkoztak róluk az Európa Tanács szakértői csoportjában is.

Milyen kihívások várnak a területen dolgozó szakértőkre a közeljövőben?

Jelenleg a 2020–2023-as nemzeti stratégia végrehajtásának félidejében vagyunk, és 2022 elejétől új, izgalmas időszak elébe nézünk, amikor megkezdjük a 2022–2023-as intézkedési terv végrehajtását. A pandémia miatt sajnos néha kiszámíthatatlan, hogy mit hogyan tudunk megvalósítani, de bízom benne, hogy a korábbiakhoz hasonlóan a jövőben felmerülő helyzetekhez is gyorsan fogunk alkalmazkodni. A nemzetközi szintén is sűrű év elé nézünk: az Egyesült Államok TIP jelentésének kérdőívét az év első pár hónapjában válaszoljuk meg és pontosítjuk, ezzel párhuzamosan az Európai Bizottság megkezdte a 2011/36/EU irányelv végrehajtásának vizsgálatát, melyhez a tagállamoktól várnak beszámolókat. Várhatóan 2022 májusában indul majd a GRETA országértékelésének harmadik köre, ami egészen 2023-ig tart majd. Természetesen a hazai tevékenységeinket jelentősen befolyásolják a közvetlen régiókat, illetve az Európai Unió egészét érintő humanitárius katasztrófákra, migrációs válságokra való reakciónk, amely hűen tükrözi a világgazdaság ingadozását.

Annyi biztos, hogy a Belügyminisztérium a jövőben is kiemelt figyelmet fordít majd az emberkereskedelem elleni küzdelemre.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Dános V. & Szabó Cs. (2022). „Nemzetközi összefogással az emberkereskedelem ellen.” Interjú Dr. Hegyaljai Mátyással, a Belügyminisztérium európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkárával, Magyarország emberkereskedelem elleni nemzeti koordinátorával. *Belügyi Szemle*, 70(2), 383–392. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.2.10>